

Joseph Conrad

HANUL LUI ALMAYER

Selma Lagerlöf, *Povestea lui Gösta Berling*

Stefan Zweig, *Inimi neliniștite*

Lloyd C. Douglas, *Parada*

Joseph Conrad, *Hanul lui Almayer*

Joseph Conrad

Hanul lui Almayer

Traducere de Jul. Giurgea

Ediție revizuită de Cătălina Călinescu

Editura BOOKSTORY

București

– 2023 –

Capitolul I

– Kaspar; macan!

Glasul ascuțit și atât de bine cunoscut îl făcu pe Almayer să tresară din mijlocul mărețelor lui visuri de viitor și să revină la realitatea neplăcută a prezentului. Tot atât de neplăcut era și glasul. Îl auzise ani de-a rândul și, cu fiecare an ce trecea, îi devenea tot mai neplăcut. Dar nu contează: toate acestea se vor isprăvi cât de curând.

Se frământă câteva clipe neliniștit, dar pe urmă nu mai ținu seama de glasul care-l chema. Se sprijini cu amândouă coatele de marginea terasei și continuă să urmărească apele fluviului care curgea grăbit și nepăsător pe dinaintea lui. Îi plăcea să urmărească vârtejurile de apă în timpul după-amiezilor târzii, poate din cauză că soarele care scăpăta spre asfințit poleia cu o spuzeală de aur apele tulburi ale fluviului Pantaï, și gândurile lui Almayer erau mereu preocupate, de un timp încoace, de aurul pe care el nu reușise să-l adune, de aurul pe care-l câștigaseră alții – pe căi necinstite, bineînțeles – aurul pe care avea de gând să-l câștige acum, cu muncă cinstită pentru el și Nina.

Se lăsă dus de visul lui de bogăție și strălucire, departe de melegurile acestea unde petrecuse atâția ani, și uită de amărăciunea frământărilor și luptelor pe care le dăduse, în mijlocul măreției și splendidei răsplăți care-l aștepta. Vor pleca amândoi, el și fiică-sa, în Europa, unde vor trăi în belșug și respectați de toată lumea. Nimeni nu-i va mai aduce aminte că fata lui are sânge amestecat, în ziua când va vedea frumusețea ei nemăsurată și va afla despre averile uriașe pe care le stăpânește. Odată cu triumful ei, va întineri și el din

nou și va uita cei douăzeci și cinci de ani de cumplită frământare pe care i-a petrecut pe acest litoral, unde acum se simțea ca prizonier. Toate acestea erau acum aproape de ei, și n-avea decât să întindă mâna ca să le stăpânească. Numai de s-ar întoarce Dain. De întors va trebui să se întoarcă foarte curând, căci era în interesul lui și pentru partea ce i se cuvine din câștig. Trebuia să vină de mai bine de o săptămână, întârziase, dar poate va sosi în noaptea aceasta.

Acestea erau gândurile lui Almayer în timp ce stătea pe terasa casei noi, dar dărăpănate, ceea ce era pentru el o nouă pricină de amărăciune, și urmărea bulboana turbure a fluviului. În seara asta apele nu duceau cu ele spuzeala de aur a soarelui, căci fuseseră ploii torențiale și vârtejurile umflate și furioase cărau bușteni și crengi, uneori chiar copaci întregi, smulși din rădăcină, iar printre ramurile lor încărcate de frunze, apele se vălătuceau mugind, întărâtate și tulburi.

Unul dintre copacii aceștia înțepeni în malul care cobora în costișă lină spre fluviu, tocmai în dreptul casei lui Almayer, și uitându-și visurile pe care le urzise până acum, începu să se uite după el, cu un fel de interes. Copacul se legăna încet în mijlocul vârtejului înspumat și, după câteva opinteli, se despărți de mal și începu să coboare din nou încet la vale, apoi se întoarse pe cealaltă parte și din apă ieși o creangă pustiiță, întocmai ca un braț întins în semn de rugă și protestare mută, împotriva sălbăticiei inutile a fluviului.

Interesul lui Almayer față de acest copac pe care-l smulseseră apele revărsate creștea cu fiecare clipă. Se plecă peste marginea terasei ca să se convingă dacă va putea trece dincolo de prundul care era ceva mai jos în mijlocul fluviului. Copacul trecu, iar el se retrase de pe balustradă, revenind în atitudinea de adineaori, și începu să se gândească la

drumul care acum i se deschidea liber spre mare, și se uita cu ciudă după copacul acesta mort, care devenea tot mai mic, pe măsură ce se topea în turbureala înserării. După ce-l pierdu cu totul din vedere, se întrebă cât de departe va înainta în mare și apoi încotro îl va duce oare curentul: spre miazăzi sau spre miazănoapte? Probabil spre miazăzi, până va ajunge aproape de Celebes, sau mai jos, până la Macassar.

Macassar!... Imaginația dezlănțuită a lui Almayer trecu înaintea drumului pe care și-l închipuia că-l va face copacul și se opri stăruitor asupra unei epoci desfășurate cu vreo douăzeci de ani în urmă, când el, Almayer, un tânăr sfios și zvelt, îmbrăcat într-un costum complet alb, debarca pe cheiul prăfuit al portului Macassar, pentru a-și încerca norocul în antrepozitele bătrânului Hudig. Aceasta a fost o epocă dintre cele mai importante din viața lui, căci însemna începutul unei noi existențe.

Tatăl său, funcționar inferior în Administrația Grădinii Botanice din Buitenzorg, fu foarte încântat că fiul său a găsit o slujbă la o astfel de firmă. Tânărul Almayer, la rândul său, era foarte mulțumit că poate părăsi regiunea insalubră din insula Java și plăcerile mediocre ce i le putea oferi bungalow-ul părintesc unde tatăl său se plângea cât era ziua de lungă împotriva prostiei și nepriceperii grădinarilor indigeni, iar mama lui ofta după strălucirea vieții din Amsterdam, unde se născuse și își petrecuse copilăria, în calitate de fiică a unui debitant de tutun.

Almayer plecase de acasă cu inima ușoară și buzunarele și mai ușoare, dar vorbea bine englezește, se pricepea la aritmetică și se simțea capabil să cucerească lumea întreagă, convins că într-o bună zi – fără îndoială – va ajunge să-și vadă visul cu ochii.

Douăzeci de ani după această debarcare, învelit în valul de căldură sufocantă al unei serii din Borneo, își aducea aminte cu melancolie de antrepozitele lui Hudig, mari și răcoroase, cu lungile alei dintre lăzile cu sticle de gin și baloturile de mărfuri de Manchester, de ușa uriașă care se mișca fără zgomot în țâțâni, de umbra binefăcătoare a acestor depozite după ce scăpai de lumina orbitoare de afară, de grilajul care despărțea spațiul în care lucrau funcționarii chinezi, foarte îngrijit îmbrăcați, calmi și cu ochii triști scriind nepăsători, în timp ce în lungul aleii dintre baloturi echipele de lucrători scoteau poloboace sau lăzi, îngânând o melopee care se termina întotdeauna cu un chiot de deznădejde.

La celălalt capăt al spațiului rămas liber, chiar în fața intrării, era un loc ceva mai mare, înconjurat de un grilaj; aici, zgomotul părea mai stins, din pricina distanței, și la intervale se auzea sunetul limpede și metalic al galbenilor pe care-i numărau alți funcționari chinezi, tot atât de discreți, făcându-i fișicuri sub supravegherea domnului Vinck, geniul ocrotitor al acestei întreprinderi și mâna dreaptă a stăpânului.

În spațiul acesta lucrase și Almayer, în apropierea unei uși vopsite în verde, în fața căreia era postat în permanență un malaez îmbrăcat într-o tunică verde și cu un turban roșu pe cap, care trăgea de o sfoară cu regularitatea unei pârgхии, mânate de o mașină. Sfoara aceasta punea în mișcare un punkah, din camera în care dădea ușa cea verde și care era așa-zisul birou particular în care trona bătrânul Hudig – stăpânul care ținea aici întruniri foarte zgomotoase.

Din când în când, ușa aceasta se deschidea ca smulsă de furtună și cei de afară puteau vedea, în mijlocul norului de fum albăstrui de tutun, o masă lungă, încărcată cu sticle de toate formele și mărimile, alături de enorme urcioare de apă,

în jurul căreia se vedeau bărbați în toate atitudinile, întinși în fotoliile largi de trestie; în timpul acesta, stăpânul scotea capul prin crăpătura ușii și cu mâna pe clanță, îi spunea ceva în șoaptă lui Vinck, sau dădea un ordin care se auzea tunând în largul coridorului, până în fundul cel mai depărtat al antrepozitelor, ori urmărea câte un străin care ezita să ia o hotărâre și-l saluta cu glas ca de stentor:

– Bine ai venit, căpitane! Pe unde umbli? Pe la Pali? Ai adus fildeș? Cumpăr toată cantitatea pe care ai adus-o; ha-ha-ha! sunt amator. Pofim înăuntru!

Străinul era dus mai mult cu sila în birou, unde era primit de ceilalți cu chiote; ușa se închidea și din nou se auzea clinchetul molcom de adineaori; cântecul trăgănat al hamalilor, huruitul lăzilor și scârțâitul grăbit al penițelor care alergau pe hârtie; dar pe deasupra acestor zgomote care se amestecau între ele, plutea muzica metalică și stinsă a pieselor mari de argint care se scurgeau printre degetele galbene ale funcționarilor chinezi, ca un șuvoi fără sfârșit.

Pe vremea aceea, Macassarul fremăta de viață și de mișcare. Aici era centrul cel mai de seamă spre care tindeau toți acei îndrăzneți care încărcau șalupe în porturile Australiei, ca să invadeze Arhipelagul Malaez, în goană după bani și după aventuri. Oameni îndrăzneți și curajoși, lacomi de câștiguri, mereu gata să se încaiere cu corăbiile piraților care pe vremea aceea mișunau prin părțile acestea, își dădeau cu toții întâlnire la Macassar, fie pentru afaceri, fie pentru plăceri. Negustorii olandezi spuneau despre ei că sunt englezi care fac negoț ambulant; unii dintre ei erau adevărați gentilomi cărora le plăcea acest fel de viață, dar cei mai mulți erau marinari, și regele lor recunoscut de toată lumea era Tom Lingard pe care toți malaezii, fie cinstiți, fie bandiți, pescari

care-și vedeau de treaba lor sau criminali notorii, îl numeau Rajah-Laut – adică Regele Mării.

Almayer auzise vorbindu-se despre el, cu toate că nu se împliniseră nici trei zile de când sosise în Macassar; auzise despre strălucitele afaceri pe care le făcea, despre aventurile lui de dragoste și chiar despre luptele crâncene pe care le dăduse împotriva piraților Sulu; aflase și despre povestea romantică a unui copil – o fată pe care Lingard, după o luptă victorioasă, o găsisse pe fundul unui prahu al piraților pe care îi zdrobise, iar pe vâslaşii rămași în viață îi aruncase peste bord. Toată lumea știa că Lingard adoptase această fată și o crescuse într-o mănăstire de călugărițe din Java, iar astăzi vorbea despre ea ca despre propria fiică. Făcuse jurământ să o mărite cu un om alb, înainte de a se întoarce în țara lui, și că-i va lăsa ei toți banii pe care-i va avea.

– Poate nu știți că Lingard, căpitanul, are bani de nu le mai știe de capăt, spunea domnul Vinck, foarte serios și cu glasul grav, în timp ce-și lăsa capul pe un umăr; bani cu nemiluita, mult mai mulți decât Hudig. Apoi – după o pauză pe care o credea necesară, pentru ca aceia care-l ascultau să-și poată veni în simțiri, cum s-ar cuveni după o astfel de declarație neașteptată – adăuga drept explicație: Nu știți că a descoperit un fluviu.

Vasăzică, asta era! Descoperise un fluviu. Acesta era amănuntul care îl puna pe Lingard mai presus de toată adunătura aceasta de vântură mări care în timpul zilei făceau negoț cu Hudig, beau șampanie, jucau cărți, cântau cântece zgomotoase, iar noaptea făceau dragoste cu metisele, pe terasa de la Sunda Hotel. Spre fluviul acesta ale cărui guri nu le cunoștea decât Lingard, pleca șalupa lui întotdeauna, încărcată cu mărfuri de Manchester, cu gonguri de aramă, cu

arme și iarbă de pușcă. *Flash*, bricul pe care-l comanda el în sus, pleca din rada portului în timpul nopții, fără să fie simțit de cineva, în timp ce tovarășii săi de chef dormeau sub mese, amețiți de petrecere și băutură, iar Lingard, asupra căruia băutura nu avea niciun efect, se urca la bord. Mulți au încercat să-l urmărească pentru a ajunge la pământul acela al fâgăduinței, unde gutaperca se găsea din belșug, unde se aflau trestie și scoici de perle, cuiburi de păsări rare, ceară și clei de danmar, dar vasul lui era cel mai repede dintre toate corăbiile care pe vremea aceea vânturau mărire din miazăzi. Câțiva dintre aceștia au rămas înțepenți în bancurile de nisip ascunse de ape, sau între stâncile de mărgean, și-și pierdură corăbiile și oamenii în largul acestor ape limpezi și amăgitoare; ceilalți își pierdură nădejdea de a mai putea face ceva și de ani îndelungați insulele liniștite și verzi ascundeau taina nepătrunsă a intrării spre țara fâgăduinței, acoperite de indiferența senină a vegetației tropicale.

Lingard plecă și de acum înainte de nenumărate ori, pe față sau pe ascuns, în expedițiile lui misterioase, îndrăzneala și câștigurile enorme pe care le trăgea de pe urma acestor aventuri ale lui îl făceau să fie considerat de Almayer drept un erou de legendă și când îl vedea zgomotos în lungul hangarelor, i se părea un om mare, mai ales când îl auzea că-l salută cu glasul tunător pe Vinck, aruncându-i un „ce mai faci?“ sau adresându-se lui Hudig, fără nicio sfială: „Ce mai faci, bătrâne pirat? N-ai murit încă?“, ceea ce însemna începutul unei afaceri ce se va pune la cale în dosul ușii verzi a stăpânului. De multe ori seara, în mijlocul tăcerii ce se statornicea în largul hangarelor, în timp ce Almayer își aduna hârțiile ca să se întoarcă acasă împreună cu Vinck, unde era găzduit, se oprea să asculte discuția aprinsă încinsă dincolo:

un glas profund și monoton, al stăpânului său, și mugetul ca de tunet al lui Lingard – ceva care-i aducea aminte de doi dulăi încăierăți pe un maidan, din pricina unui os. Pentru Almayer însă, discuția aceasta avea semnificația unei certe între titani – a unei încăierări între zei.

Cam la un an după aceea, Lingard, care de nenumărate ori în timpul afacerilor pe care le avea avusese ocazia să vorbească cu Almayer, se simți legat de o neașteptată simpatie față de tânărul acesta, ceea ce-i făcu pe ceilalți funcționari să rămână foarte mirați. În fiecare noapte îi cânta osanale, de față cu ceilalți prieteni de chef de la Sunda Hotel, iar într-o dimineață, îl luă pe casierul Vinck prin surprindere, spunându-i că „de tânărul acesta aș avea nevoie ca balast pentru vasul meu; l-aș întrebuița ca secretar care să țină jurnalul de bord al vasului și să facă înregistrările obișnuite“.

Hudig nu se împotrivi deloc, iar Almayer, cu înclinarea caracteristică tineretului pentru orice aventură, nici nu aștepta altceva; își adună deci lucrurile pe care le avea și îmbarcându-se la bordul vasului *Flash*, plecă într-o lungă călătorie, în timpul căreia, ca întotdeauna, bătrânul marinar vizită toate insulele arhipelagului.

Lunile treceau una după alta și prietenia lui Lingard față de Almayer părea mereu în creștere. De multe ori, în timpul nopții, când se plimbau alături pe covertă și vânturile ușoare care aduceau aromele iuți din interiorul insulelor și duceau corabia pe luciul apei, pe sub cerul bătut de stele, bătrânul marinar începea să-și descarce inima în fața acestui tânăr care-l asculta cu gura căscată. Îi povestea despre planurile lui de viitor, care îi vor aduce câștiguri și mai mari decât cele de până acum. De multe ori aducea vorba despre fata lui, cea pe

care o găsisse pe fundul unui prahu de pirați și începea să-i spună cu înduioșare părintească în glas:

– Acum trebuie să fie mare de tot. Sunt aproape patru ani de când n-am mai văzut-o. Ascultă, Almayer, să fie a naibii de afacere, dar eu cred că, după ce vom termina această călătorie, va trebui să ne abatem și pe la Sourabaya. Imediat după aceea cobora în cabina lui, murmurând printre dinți: Trebuie să mă hotărâsc la ceva, fără să mai stau la îndoială, căci nu se mai poate amâna.

De nenumărate ori i se întâmplase să se apropie cu pași grăbiți de Almayer și-și dregea glasul, ca și când ar fi vrut să-i spună ceva, pe urmă se întorcea brusc și plecându-se peste bastingaj, urmărea ceasuri întregi fără să se miște, scânteierea fosforescentă a apelor mării care bătea molcomă în coastele corabiei. Abia în noaptea care precedă sosirea lor la Sourabaya, încercările lui de a vorbi cu tânărul Almayer ajunseră la un rezultat pozitiv. După ce-și drese glasul, începu să vorbească, mai întâi pe departe, apoi tot mai limpede, până când îi spuse că ar vrea ca el să se căsătorească cu fiica lui adoptivă.

– Nu face pe încăpățânatul din pricină că dumneata ești alb. Nimeni nu va putea vedea culoarea pe care o are pielea soției dumitale, declară el categoric întorcându-se spre tânărul care părea atât de mirat, încât nu mai știa ce să-i răspundă. Așa ceva nu se prinde cu mine, continuă el. Stratul de dolari e prea gros pentru ca privirile indiscrete să-l poată pătrunde. Asta s-o știi de la mine. Pe urmă, după moartea mea, stratul acesta va deveni și mai gros. Milioane de dolari, Kaspar, ascultă ce-ți spun – milioane! Și toți banii aceștia vor fi ai ei... și ai dumitale, dacă faci așa cum îți spun eu.

Luat pe neașteptate cu o astfel de propunere, Almayer rămase câteva minute aiurit și nu știa ce să răspundă. Era înzestrat cu o imaginație foarte vie și foarte activă, așa că în timpul acestor câteva minute văzu, ca la lumina unui fulger, grămezi lucitoare de guldeni și-și dădu seama de toate posibilitățile pe care i le-ar fi putut oferi o viață îmbelșugată. Gândindu-se la toate acestea, la viața ușoară și trândavă pentru care se simțea anume făcut – la corăbiile, la antrepozitele și mărfurile lui, căci bătrânul Lingard nu va putea trăi o veșnicie, și pe deasupra acestora, la viziunea ca din basme a unei case în Amsterdam, paradisul visurilor lui din cea mai fragedă copilărie, unde va putea trăi – datorită banilor lui Lingard – ca un rege printre ceilalți muritori și-și va putea sfârși zilele care-i sunt hărăzite în mijlocul unei străluciri nemăsurate. Cât despre partea cealaltă a acestei vieți de plăceri, tovărășia pentru toată viața cu o malaeză pe care o moștenise din corabia piraților – revolta aceasta inferioară că el, albul, va trebui să se căsătorească cu o malaeză nu se manifestă deloc în afară... Fata fusese crescută într-o mănăstire de călugărițe, și unde mai pui că poate să aibă norocul să și moară. Adică, de ce nu? Un gând turbure, de a o sechestra undeva, într-un colțișor uitat, departe de măreția vieții în care va trăi el, îl înfioră doar o clipită și se stinse numaidecât. Era foarte ușor să scapi de o femeie malaeză care, după părerea lui de occidental, nu este altceva decât o sclavă, indiferent de mănăstirea în care a crescut și de ceremonia religioasă a căsătoriei lor.

Ridică privirea și înfruntă ochii speriați și obrazul întunecat al bătrânului marinar.

– Eu... căpitane Lingard... Sunt gata să fac tot ce-mi spui.

– De acum înainte, fiule, să-mi zici tată. Tot așa-mi zice și ea, adăugă bătrânul aventurier, cu glasul tremurând de

emoție. Să fie a naibii de treabă, tocmai începusem să mă gândesc că poate ai vrea să refuzi propunerea pe care ți-o fac. Să nu te superi, Kaspar, dar în viață eu am făcut întotdeauna ceea ce am vrut, așa că ar fi fost inutil să refuzi. Dar bag de seamă că tu nu ești prost.

Almayer își aducea limpede aminte clipa aceasta – de privirea oprită asupra lui și de tot ce era în jurul lor. Își aducea aminte exact de locul unde se opriseră pe coverta îngustă și înclinată a vasului, de țărmul adormit din fața lor, de oglinda neagră a apei peste care tremura o dâră largă de aur, lăsată de lumina lunii care se ridica pe cer. Își aducea aminte de toate acestea și parcă mai simțea și acum mulțumirea profundă pe care i-o pricinuia comoara aceasta care-i cădea în brațe, ca o plească. El nu fusese prost nici atunci, și nu era prost nici acum. Viața îi fusese potrivnică, dar nădejtile îi rămaseră intacte.

Se înfioră sub boarea rece a nopții, apoi începu să-și dea seama de întunericul greu și des care coborâse peste fluviu, imediat după apusul soarelui, și ștersese cu totul din fața ochilor săi imaginea țărmului de dincolo de apă. Numai focul de vreascuri, aprins dincoace de îngrăditura curții Rajahlei, lumina la răstimpuri trunchiurile copacilor din apropiere, aruncând o pată însângerată în mijlocul fluviului, tocmai în partea unde treceau buștenii pe care vârtejurile de apă îi târau vâjâind, spre marea pierdută în depărtarea întunericului nepătruns. Ca prin turbureala unei ceți, parcă-și aducea aminte că în seara aceasta o auzise de câteva ori pe soția lui că-l strigă. Probabil îl chema la masă. Dar un bărbat, preocupat de amintirea resturilor trecutului său naufragiat, pe care le vedea apărând în strălucirea unor apropiate zori de noi nădejdi, nu se poate să simtă foamea, nici chiar atunci când știe că-l așteaptă o strachină de orez.